

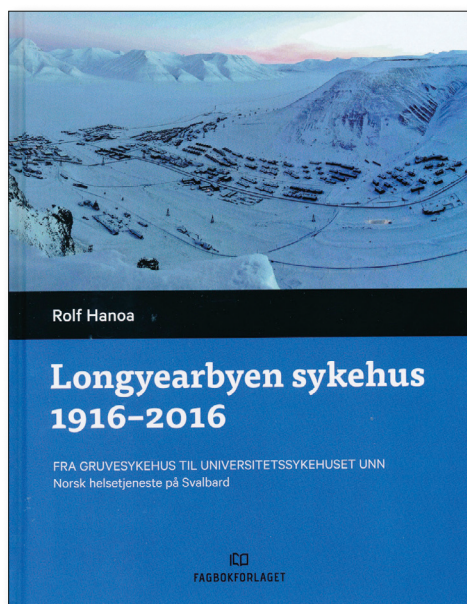
Sykehus som ankerfeste - om Longyearbyen sykehus

Rolf Hanoa: *Longyearbyen sykehus 1916-2016. Fra gruveysykehus til Universitetssykehuset UNN. Norsk helsetjeneste på Svalbard.*

Bergen: Fagbokforlaget 2017. 215 s. Pris: 399,-.

ISBN 978-82-450-2108-0

Michael 2017; 14: 244–5.

Rolf Hanoa, arbeidsmedisiner, tidligere professor i sosialmedisin, i de senere år overlege ved Nevrokirurgisk avdeling, Oslo universitetssykehus, Ullevål, og produktiv forfatter gjennom mange år, har massiv erfaring fra Svalbard. Denne boka om sykehuset i Longyearbyen i anledning av hundreårsjubileet er spekket med informasjon og dokumentasjon, ikke bare om den medisinske virksomheten, men også om den helt spesielle samfunnsmessige konteksten sykdommer, skader og helsearbeid har utspilt seg i gjennom den perioden han beskriver. Det er dessuten en pen bok, gjennomillustrert med gode bilder. Hanoas skrivestil er ordknapp og eksakt. Mye dramatisk beskrives med få ord, men likevel slik at budskapet sitter hos leseren.

Hanoa har valgt å dele inn stoffet i 25 kapitler. Disse er dels kronologiske, dels tematiske. På den ene siden er dette greit og oversiktlig, men på den andre siden blir det vanskelig å unngå enkelte gjentakelser. I et par av kapitlene går han på akkord med den fullstendigheten som ser ut til å prege det meste av teksten for øvrig. Det relativt korte kapittel 14 (s. 109-114) heter f.eks. «Noen av sykehusets medarbeidere». Dem var det mange av. Leseren hadde gjerne hørt mer om flere.

Kapittel 13 (s. 102-108) har overskriften «Store ulykker og hendelser der helsetjenesten og beredskapen i særlig grad har vært berørt». Denne tittelen signaliserer for så vidt at her er ikke alt tatt med. Leseren kunne ønsket seg mer, ikke bare for å lære sykehushverdagen bedre å kjenne, men også for å kunne forstå bedre hvordan trygghet og lokalsykehus må bli knyttet sammen på en særegen måte på et isolert sted som Svalbard. Forfatteren har gjort sine valg blant større og mindre hendinger. Vi skulle gjerne visst litt mer om hvordan han har valgt ut det han her har tatt med. F. eks. flyulykken i 1986 savnes. Et Cessna-fly på vei fra Svea til Ny-Ålesund styrte ved Longyearbyen. Seks personer omkom og sykehuset var berørt gjennom forsøket på å redde livet til en av passasjerene. Ulykken gjorde et sterkt inntrykk og kunne gjerne vært nevnt, blant annet i en diskusjon om sykehusets plass i den allmenne beredskapen.

Generelt er boka spennende og interessant lesning. Svalbardsamfunnet er noe for seg selv, og var særlig spesielt tilbake i tid. Svalbard var ikke noe sted for pingler og pyser. Det gjaldt også helsepersonellet. I 1959 fikk verkelege Nils Olaf Alm (1927–2015) en revne i en akillessene. Han var eneste lege og opererte seg selv i lokalbedøvelse.

Både samfunnet og helsetjenesten på Svalbard er preget av stor gjennomtrekk av folk. Dette har endret seg en del, ettersom det i de senere år har vært en bevisst politikk å gjøre Svalbardsamfunnet mer likt det norske samfunnet ellers. Litt lærerikt er det å lese hvordan denne politikken også førte til at den kirurgiske beredskapen i en periode ble svekket.

Fordi Svalbard ligger så langt fra fastlandet, og fordi samfunnet har de særtrekk det har, trer sykehusets rolle fram på en interessant måte: Det blir et slags ankerfeste for befolkningen, en trygghetsfaktor som sannsynligvis her føles sterkere enn på mer «ordinære» steder. Sett på den måten, forstår man bedre hvordan det har vært satset på sykehuset og helsetjenesten gjennom hundre år, og hvorfor det har hatt en så sentral posisjon i lokalsamfunnet som Hanoa viser at det har hatt.

Hanoas bok er et verdifullt bidrag til norsk medisinhistorie.

Øivind Larsen

ovind.larsen@medisin.uio.no